

נד:

הנודר מן הירק פרק שביעי נדרים

רש"י

מסורת הש"ס

עין משפט
נר מצוה

מי לא מודה רבי עקיבא דלרין אימלוכי. הלך לענין מעילת שלח ודאי כיון דלרין אימלוכי ולא ממלך אדעתא דנפשיה קעביד ובעל הבית נמי סמך דכל כמה דלא ממלך לא יתן להם כד הלך לא עשה שליחותו אבל לענין נדרים כיון דככלל ישניה הוא

ד א ב מ"י פ"ט מ"ל
נדרים מ"י פ"ט מ"ל
רמב"ם ט"ו פ"ט מ"י ר"ז
פ"ט ח וברבי אלפס ח"נ
פ"ט ד"י מ"ל:

הנהגות הב"ה

(א) גבי אוכליהן לאו כד
א"ש למאי הילכתא
אוכליהן נכשר: (ב) אם
ברא אמר טען דליבין:
(ג) רש"י ד"ה א"ש
עופות נמי וכו' דבין
לדא: (ד) ד"ה דגים וכו'
ולפי בדגים שרי:

תוספות

אסור בראש וברגלים
דכשר רבי פקידא
דכל מלי דמילין היו
דשכר כשר וכו' קריבים
ממילא קתא רבי עקיבא
דמילין לא היו מתי:
לענין וכו' (לא איש הוא)
דמילין וכו' קריבים
שקד דס. דקדושה לו הילך
מתי דגים ומתים:
עופות נמי אין הן
למילא: ואח"כ אסור
בשופות: שאני עופות
דאפשר ע"י שליחה
דלמא שמעל פתח וכו'
היינו ע"י ל"ל אבל דמי:
כיון שלקח כ"ל דגים
להקדש: סוף אוכלא. סוף
החול:

פירוש הרא"ש

מי לא מודה רבי עקיבא
אסור: ומתקן זה הש"ס
ליה מתי סמך על דבר
שאני מתי ככל לית נמך
ומכל מקום לענין שליחותו
לא תפיק עשה שליחותו
שרי שיהי שרי דרך
השליח למתן עליו ואין לו
לפניה ככל דעת התנאים:
כאן נראה דרש"י ק"ל
דכ"ר עקיבא. מה ש
התנא דפליגי על ר"ע
מתני' אבל נמשלה טלחה
מזו: אסור ב"ב מ"י
כשר נקח ולא וכו':
א"א בר איש הוא אלא
היינו: אוכליהן בבשר
לענין וכו'. מי שמתי כשר
וקנה אלו: בגין שהיו
דם הלא אבי"ד דגים
ומתקנה לא נדר אלא
מבשר מליח. אבל כיון
נדרו: ע"י שליחה. דלא
פרח לוי אלא כשאוכלו
ל"ל: הוואו כסוף אבי"א.
כשפסק כלל החול:

מי לא מודה רבי עקיבא דלרין אימלוכי. הלך לענין מעילת שלח ודאי כיון דלרין אימלוכי ולא ממלך אדעתא דנפשיה קעביד ובעל הבית נמי סמך דכל כמה דלא ממלך לא יתן להם כד הלך לא עשה שליחותו אבל לענין נדרים כיון דככלל ישניה הוא דהא ממלך עליהם שליחא נודר אמאי סמך אלא ודאי בטולה אסר נפשיה: איחמר שמעתא קמייהו דבא. מאי דמתקן אבי מתניתין דמעילה אליבא דר"ע ואמר להון ספיר אמר נתמני היינו אבי וקרי ליה הכי לפי שנתגדל בנית רנה כר נתמני: מאן טנא דפליגי עליה דרבי עקיבא וכו' ומותר כראש וברגלים וכו'. דכיון דלרין שליח לאימלוכי עליהו ליתניהו ככלל כשר סממא: כגון שהקדו דס. קודם נדרו וכיון שכן לא נתכוון לאסור כשר דגים דהא כללא הכי לא אכיל ומיניהו דהא קשו להקדו: אי הכי אפילו עופות נמי לא אכיל. ולשתייהו כהו נמי ואמאי קמי אסור נעופות: דפכר. דהא קדוה קי"ל כרבי עקיבא דל מדי הליבה. כשהן שלוקים הרבה לא מוקי ליה: גוף סמך ע"ן. סומן היה עשה מאמיות של אלפס ביהא: כסוף אוכלא. סוף החולי: ולענין הלכה קי"ל כרבי עקיבא דל מדי דממלך עליה שליחא מיניה הוא דהא קתם לן תנא דפרק כל הנשר (חולין דף קד.) כרבי עקיבא אע"ג דלא ידעינן אי מחלוקת ואח"כ קתם לו קתם ואח"כ מחלוקת אפי"ה נקטינן כוומיה חדא דמתמיר ועוד דהא מפרש בגמ' דמאן דפליגי עליה דר"ע יחידא כ"ע מתביר. הלך הנודר מן הנשר אסור ככל מיני כשר ובעופות ודגים כל שלקח הקדו דס ולא כאיבין ליה עיניה מיהו דוקא באתרא דממלך שליחא עליהו אבל באתרא דלא ממלך עליה מדי דלא ממלך עליה לאו מיניה הוא. וזה שלא כדברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפרק תשיעי מהל' נדרים (ה'ו) דדגים לא מתסרי אלא באתרא דממלך שליחא עליהו ועופות מתסרי בכל דוכתא. והוא מן התימה דנגמרא משוינן להו הילך כרתייהו לא מתסרי אלא באתרא דממלך שליחא עליהו וכשלא הקדו דס ולא כיבין ליה עיניהו אלא הקדו דס וכיבין ליה עיניהו אע"פ שאסור בעופות מותר בדגים. מיהו כי אמרין דמותר בדגים כשהקדו דס וכיבין ליה עיניהו לא שוו אהדדי דשהקדו דס לא שרי דגים אלא דוקא באסור כשר על עמנו ליום ההקדו בלבד דכי האי גונא אין דגים ככלל משום דכלאו הכי לא אכיל מיניהו והוא יומא אכל אי אסר עליה כשר שמנה ימים או יותר דגים ככלל דאע"ג דלא איטעריך למסרינהו להווא יומא משום אינן יומי אפרינהו ונדכיבין ליה עיניהו אינו כן דפליגי באוסר לשלשים יום או יותר אין דגים ככלל שאין לומר שמפני הימים האחרים נדר שהרי אינו יודע מתי יתפאש שנתקן לאסור דגים עליו. הרשב"א ז"ל. ולי לא שרי בדגים אלא אי נדר יומי דמוכחי לפום מאי דכיבין ליה עיניהו דכלאו נדרא לא אכיל מיניהו: ומסתברא דכשר מליח אפי" כיומא דהקדו אסור דנהי דאין מקוהין על כשר מליח כיון דכשר ממש הוא ולא נריך שליחא לאמלוכי עליה כדגים אכל לגבי כשר מליח לא היי הוכחה דאי לא תימא הכי אדקמני מותר בכשר דגים לומדי דלרין שליחא מיהא לאמלוכי עליה כדגים אכל לגבי כשר מליח לא היי הוכחה דאי לא תימא הכי אדקמני מותר בכשר דגים דגים נמי ובכשר מליח דהו רבותא טפי אלא ודאי כדאמרין. ולענין חגבים וכו' דפרק הנודר ז"ל בפרק הנודר שכלל מקום מותר בחגבים: עופות (י"א) לכו אסור בכשר דגים) נדר מן הכשר כיומא דכיבין ליה עיניהו שאינו אוכל דגים שקשין לעינים, אבל כל מין כשר אפילו כשר שופות אכיל. הלך נאסר ככל מין כשר שרואי לו לאכיל ומותר בדגים (ש"ס):

מין מי לא מודה רבי עקיבא דלרין אימלוכי. שליחא דבעל הבית ואע"ג דס"ל דמיניה הוא במילתא דלרין לאימלוכי הכי איבעיה ליה למימר שליחא לבעל הבית דזוהי אחא שאמן להם כד וכיון דלא ממלך לא עשה שליחותו אע"ג דסמך דמין כשר היו: לשמעטא.

האי מירוצא דקא מתקן אבי: ככל מיני כשר. כין בהמה וכו' חיה: אסור כראש וכו'. דכל היו מיני כשר נינהו ואפילו כד: כין שמעון אומר מותר כראש וכו'. דקסבר לאו מינא דכשר הם אבל בקריבים הכל מודו דמין כשר הוא הוואל וזית כהו זומן טפי מכל הין מראש והכשר והלב והיינו דפליגי עליה דר"ע דקא סבר כד לאו מין כשר ור"ע סבר מיניה הוא: וכן היה רבי שמעון אומר. שמעתא אחריתי קריבים לאו כשר ואוכליהן לאו כר נש הוא. ואמרין למאי הלכתא קריבים לאו כשר הוא הא אמרין לעיל גבי נדרים אסור ככל מיני כשר ולא הוואל קריבים וקא מתקן דהאי אוכליהן לאו כר נש עיניו זכתי שהקדו קריבים דמי כשר שכיול לקנות הכשר קריבים לאו כר נש הוא דכטלה דעמו אלא בני חדס: דעביד שליחא דממלך עליה. דכי לא משכח בישרא דממלך עליה דבעל הבית ואמר לא משכחתי בישרא אלא כשר עוף ולהכי אסור דמיניה הוא: דגים נמי כו' וליחסרי. ואמאי מותר בכשר דגים: כגון שהקדו דס. בשעת הנדר דכיון דלא אכיל דגים כהיהו שמעל לא נדר אדעתא דדגים ולא ממלך עליה כלל: אפי" (ו) דעופות נמי כו'. דלאו אדעתא דעופות נדר ולא ממלך עליה הוא וכיון דלא אכיל עופות השתא לישמרי: שאני עופות. שאפשר להו בתקנתא להקדו דאפשר לאכלן ע"י שליחה אע"פ שהקדו דס ומידי דמלי למיכל בשום ענין נדר וממלך עליה ואסור: כגון דכיבין ליה עיניהו. בשעת הנדר: דדגים קשין לעינים. וכל מיני דלא הוה מלי למיכל לא נדר אלא אדעתא דמידי דמלי למיכל ולהכי (ו) אדגים שרי ומן העופות אסור: גוף סמך ע"ן כו' כסוף אוכלא. כסוף החולי שכר עבר זמן מרובה שחשש בעיניו דהתם סס טוב לכאכ העינים והאי דקא מני דגים קשים לעינים בתחלת אוכלא כשהתמיל לחשש בעיניו ובשעת הנדר הוא תחלת אוכלא: מתני'

מוסף רש"י

מי לא מודה רבי עקיבא דלרין אימלוכי. הלך לענין מעילת שלח ודאי כיון דלרין אימלוכי ולא ממלך אדעתא דנפשיה קעביד ובעל הבית נמי סמך דכל כמה דלא ממלך לא יתן להם כד הלך לא עשה שליחותו אבל לענין נדרים כיון דככלל ישניה הוא דהא ממלך עליהם שליחא נודר אמאי סמך אלא ודאי בטולה אסר נפשיה: איחמר שמעתא קמייהו דבא. מאי דמתקן אבי מתניתין דמעילה אליבא דר"ע ואמר להון ספיר אמר נתמני היינו אבי וקרי ליה הכי לפי שנתגדל בנית רנה כר נתמני: מאן טנא דפליגי עליה דרבי עקיבא וכו' ומותר כראש וברגלים וכו'. דכיון דלרין שליח לאימלוכי עליהו ליתניהו ככלל כשר סממא: כגון שהקדו דס. קודם נדרו וכיון שכן לא נתכוון לאסור כשר דגים דהא כללא הכי לא אכיל ומיניהו דהא קשו להקדו: אי הכי אפילו עופות נמי לא אכיל. ולשתייהו כהו נמי ואמאי קמי אסור נעופות: דפכר. דהא קדוה קי"ל כרבי עקיבא דל מדי הליבה. כשהן שלוקים הרבה לא מוקי ליה: גוף סמך ע"ן. סומן היה עשה מאמיות של אלפס ביהא: כסוף אוכלא. סוף החולי: ולענין הלכה קי"ל כרבי עקיבא דל מדי דממלך עליה שליחא מיניה הוא דהא קתם לן תנא דפרק כל הנשר (חולין דף קד.) כרבי עקיבא אע"ג דלא ידעינן אי מחלוקת ואח"כ קתם לו קתם ואח"כ מחלוקת אפי"ה נקטינן כוומיה חדא דמתמיר ועוד דהא מפרש בגמ' דמאן דפליגי עליה דר"ע יחידא כ"ע מתביר. הלך הנודר מן הנשר אסור ככל מיני כשר ובעופות ודגים כל שלקח הקדו דס ולא כאיבין ליה עיניה מיהו דוקא באתרא דממלך שליחא עליהו אבל באתרא דלא ממלך עליה מדי דלא ממלך עליה לאו מיניה הוא. וזה שלא כדברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפרק תשיעי מהל' נדרים (ה'ו) דדגים לא מתסרי אלא באתרא דממלך שליחא עליהו ועופות מתסרי בכל דוכתא. והוא מן התימה דנגמרא משוינן להו הילך כרתייהו לא מתסרי אלא באתרא דממלך שליחא עליהו וכשלא הקדו דס ולא כיבין ליה עיניהו אלא הקדו דס וכיבין ליה עיניהו אע"פ שאסור בעופות מותר בדגים. מיהו כי אמרין דמותר בדגים כשהקדו דס וכיבין ליה עיניהו לא שוו אהדדי דשהקדו דס לא שרי דגים אלא דוקא באסור כשר על עמנו ליום ההקדו בלבד דכי האי גונא אין דגים ככלל משום דכלאו הכי לא אכיל מיניהו והוא יומא אכל אי אסר עליה כשר שמנה ימים או יותר דגים ככלל דאע"ג דלא איטעריך למסרינהו להווא יומא משום אינן יומי אפרינהו ונדכיבין ליה עיניהו אינו כן דפליגי באוסר לשלשים יום או יותר אין דגים ככלל שאין לומר שמפני הימים האחרים נדר שהרי אינו יודע מתי יתפאש שנתקן לאסור דגים עליו. הרשב"א ז"ל. ולי לא שרי בדגים אלא אי נדר יומי דמוכחי לפום מאי דכיבין ליה עיניהו דכלאו נדרא לא אכיל מיניהו: ומסתברא דכשר מליח אפי" כיומא דהקדו אסור דנהי דאין מקוהין על כשר מליח כיון דכשר ממש הוא ולא נריך שליחא לאמלוכי עליה כדגים אכל לגבי כשר מליח לא היי הוכחה דאי לא תימא הכי אדקמני מותר בכשר דגים לומדי דלרין שליחא מיהא לאמלוכי עליה כדגים אכל לגבי כשר מליח לא היי הוכחה דאי לא תימא הכי אדקמני מותר בכשר דגים דגים נמי ובכשר מליח דהו רבותא טפי אלא ודאי כדאמרין. ולענין חגבים וכו' דפרק הנודר ז"ל בפרק הנודר שכלל מקום מותר בחגבים: עופות (י"א) לכו אסור בכשר דגים) נדר מן הכשר כיומא דכיבין ליה עיניהו שאינו אוכל דגים שקשין לעינים, אבל כל מין כשר אפילו כשר שופות אכיל. הלך נאסר ככל מין כשר שרואי לו לאכיל ומותר בדגים (ש"ס):